

"Qızmar cənub küləyi sahilyanı şəhərin sa-kinlərini qayğı, əyləncə və zəhmətə çağırır- dr". Rejissor Abbas Mirzə Şərifzadənin "Məhəbbət oyunu" səssiz filminin preambulasını məhz belə səs-ləndirmək olar.

İlk Azərbaycan kinorejis-sor kimi Abbas Mirzə Şərifzadənin kino karyerası cəmi üç filmlə məhdudlaşmış və on-lardan biri bu il 90 illik yubile-yini qeyd edir. AZERTAC artıq "Bismillah" ekran əsəri haqqında yazıb. Bu gün rejissorun 1935-ci ildə ekranlaşdırıldığı so-nuncu işi olan "Məhəbbət oyunu" filmindən bəhs edəcəyik. Təxminin üç il sonra istedadlı aktyor və rejissor repressiyaya uğrayıb və onun adı çəkdiyi filmlərin titrlərindən silinib. Yal-nız iyirmi il sonra, 1955-ci ilin sentyabrında ona bəraət verilib. Həm də ölümündən sonra... "Kommunist" qəzetiinin 22 may 1935-ci il tarixli nömrəsində dərc edilən "Azdövlətkinosənayə" trestinin direktor müavini "Azərkino" yaradıcılıq yolla-rında" sərlövhəli məqalədə qeyd ediliirdi: "Əməkdar artist Abbas Mirzə Şərifzadə və yoldaş Popovun rejissorluğu ilə ekranlaşdırılan "Məhəbbət oyunu" komedyası üzərində iş gedir. Yol tikintisi və nəqliyatdan bəhs edən bu bədii film-də Əfəndiyev (Kirovabad (ori-jinal) Teatrının aktyoru), Sara Şərifova və Şamxalov yoldaşlar rol alırlar".

Şərifzadə bu filmi çəkməyə sovet hakimiyyətinin artıq büt-tün ölkədə möhkəmləndiyi və repressiya aparatının hərəkətə keçdiyi dövrə başlayıb. O dövrün reallıqlarına uyğun olaraq, incəsənət Sovet İttifaqının dövlət ideologiyasının müəyyən etdiyi kursu tamamilə eks etdirməli idi.

Beləliklə, "Məhəbbət oyunu" hadisələrin hər hansı sənaye müəssisəsinin və ya

"Məhəbbət oyunu": 90 il əvvəl ekranlara çıxan Azərbaycan kinokomediyası

kolxozun "dekorasiyası" olmadan ağlaşımaz olduğu bir dövrün klassik hekayəsinin formatına mükəmməl şəkildə uyğun gəlir.

Filmin süjeti komediya janrı kimi müəyyən edilirdi. Lakin sovet dövründə "Məhəbbət oyunu" bədii cəhətdən zəif ali-nib. Ədalət namına etiraf etmək lazımdır ki, bu ekran əsəri müəyyən dərəcədə həm ssenariinin, həm də süjetin rejissora yad olmasına hissini çatdırır...

İki dost şəhər qarajında me-xanik işləyən Leylaya (Sara Şərifzadə) aşiq olur. Kərim (Məcid Şamxalov) çalışqan bir gəncdir, lakin Leyla özünü işinə həsr etməyən tənbəl bir kişi olan Səttara (İsmayıll Əfəndiyev) diqqət və sevgi göstərmə-yə başlayır. Süjet xətti inkişaf etdikcə Leylanın sevgisi Səttarın yaxşılığı doğru dəyişməsi-nə kömək edir. O, işə yanaşmasını yenidən nəzərdən keçirir və filmin sonunda avtomobil yarışında qalib gəlməyi bacarır.

Tənqidçilərə görə, "iş yerində xoşbəxtlik" ideyası sxematikdir və filmdə açıq şəkildə gülüş üçün bayağı hərəkətlərdən istifadə olunur. Filmin süjeti boyunca tədricon zəhmət-keş bir insana çevrilən qəhrə-

man, həmçinin bu dəyişikliyə rəğmən zarafatın əsas personajı kimi görünür.

Beləliklə, filmin süjeti müəyyən dərəcədə əmək və zəhmət olmadan sovet insani-nın həyatında xoşbəxtliyin mümkün olmadığı barədə qə-naəti açıq və israrlı şəkildə təbliğ edir. Film həmçinin kişi baş qəhrəmana daha çox şəfqət və təmkin aşılamaq kimi sovet kli-şesinə uyğun golur. Məhz bu keyfiyyətlər ona azgrün qəhrə-mani uğurla tərbiyə etməyə imkan verir.

Operator Rafiq Quliyevin "Azərbaycan səssiz kinosunun vizual irlisi" adlı kitabında filmin vizual hekayə tərzi və kinematoqrafiya baxımından təsvir formalarının əhəmiyyəti qeyd olunur: "Müəllifin ekran əsəri-nin ssenarıdən irəli gələn təfsi-rindəki nəzərəçarpacaq çatış-mazlıqlara baxmayaraq, sər-bəst, cəsarətli, dinamik kompo-zisiyalar, bucaqlı və hərəkətli kadrlar, filmin montaj strukturundakı ardıcıl kadrların dəqiq miqyas ölçüləri, idarəolunan ritm, eləcə də optik vurğular və işiç boyama kimi komponent-lərdən formalasən mükəmməl vizual hekayə tərzi sayəsində "Məhəbbət oyunu" komediya

filmi 1930-cu illərdə yaradılmış "Lətif", "İyirmi altı komis-sar", "İsmət", "Almaz" kimi ek-ran əsərləri ilə eyni sərada da-yanır və hətta vizual göruntülü-rin yüksək fotoqrafiq keyfiyyəti baxımından daha ciddi təs-sürat yaradır".

Filmdə həmçinin A. Lodzi (qaraj meneceri Şinjin), L. Vaitsix (Doktor Onegin), Mirzə Ağa Əliyev (Qeydiyyat şöbəsinin müdürü), Baki Dövlət İncəsənət Universitetinin kino aktyorluğu kafedrasının rejissoru və müəllimi Vladimir Koçetov və Teza Qornik rol alıblar. Bədii filmdə rol alan ilk Azərbaycan qadını İzzət Orucova da bu ekran əsərində çəkilib. Qeyd etmək lazımdır ki, Kərim rolunu canlandıran aktyor Məcid Şamxalov məşhur "Qayına-na" komediyasının müəllifidir.

Abbas Mirzə Şərifzadənin son filmi olan "Məhəbbət oyunu" müəyyən rejissorluq la-qeydliyi əlaməti daşıya bilsə də, o, 2024-cü il Moskva Bey-nəlxalq Arxiv Film Festivalının nümayiş cədvəlinə daxil edilib və "İllüziya" kinoteatrında nümayiş etdirilib. Rusiya Dövlət Film Fondunun Analitik şöbəsinin aparıcı incəsənət tarixçisi və program kuratoru Kirill Vlaskin "Söz istəyirəm: səs dövründə sovet səssiz film-ləri" mühazirəsi zamanı Azərbaycan rejissorunun işi haqqında belə şərh verib: "Hətta bu gün də kinosevərlər 1936-ci il-də ekranlara çıxan bir filmə - sevgi üçbucağına əsaslanan ro-mantik komediya olan "Məhəbbət oyunu"na heyran ola-bilərlər. O dövrə bu film tən-qidçilər tərəfindən bir çox hal-larda nəzərdən qaçırılıb və dövrünün görkəmli filmləri arasında itib-batib".